

Mag ik U Mevrouw Christina S. voorstellen?

Zij werd in Uruguay geboren in 1945. Zij zal zich in België vestigen na er het statuut van politiek vluchteling te hebben gevraagd en bekomen. Zij studeert pedagogie en huwt met Manuel D., student sociologie, die zij aan de universiteit heeft leren kennen. Zij krijgen twee kinderen.

In 1979 kiest het gezin voor de Belgische nationaliteit.

Mevrouw S. werkt in die periode als assistente-psychologe en als opvoedster in een neuro-pediatriesch centrum van een universitaire kliniek, waar zij een opvang-eenheid voor gehospitaliseerde kinderen opricht en waar haar werk in het algemeen ten zeerste wordt geapprecieerd.

In december 1982 neemt zij de moeilijke beslissing haar werk op te geven om samen met de twee kinderen haar echtgenoot te vervoegen in Mexico waar deze reeds een aantal maanden werkzaam is aan een universiteit in het kader van zijn doctoraatsthesis.

De bedoeling is uiteraard dat het ganse gezin samen zou terugkeren na het beëindigen van de thesis, maar om allerlei redenen wordt besloten dat Christina met de kinderen zal terugkomen in september 1983, onder meer om deze toe te laten het nieuwe schooljaar in België te beginnen.

Huisvesting is geen probleem omdat het appartement te Louvain-La-Neuve tijdelijk uitgeleend was aan een bevriend koppel 'dat wel wat plaats zou maken'.

Financieel zit Christina S. helemaal aan de grond. De vliegtuigreizen hebben een fortuin gekost, de installatiekosten in Mexico zijn belangrijk geweest en het gezin beschikt alleen nog over het 'beurs-inkomen' van vader doctorandus in spe.

Eenmaal in België laat zij zich wel onmiddellijk inschrijven als werkzoekende, maar de eerste uitkering zal slechts maanden later volgen.

Geconfronteerd met deze financiële moeilijkheden zal Christina S. de verkeerde oplossing kiezen. Kennelijk onder invloed van haar buitenlandse vriendin, die slechts tijdelijk in België verblijft, en die het begrip eigendomsrecht vrij 'breeddenkend' interpreteert en deze interpretatie ook effectief toepast, laat ze zich verleiden tot het plegen van winkeldiefstal in grootwarenhuizen.

Op 21 oktober 1983 worden ze gesnapt en, in tegenstelling tot vele anderen, krijgen zij van de directie geen tweede kans. De politie wordt erbij gehaald en er volgt een proces-verbaal.

Enkele maanden later worden beiden gedagvaard om te verschijnen voor de correctionele rechtbank. De vriendin is dan echter al lang weer vertrokken en Christina zal zich dan ook alleen moeten verantwoorden.

Zij weet maar al te goed dat zij zal gestraft worden en in zekere zin wil zij dit ook. Toen zij tegen de lamp liep had een bevrijdend gevoel zich trouwens van haar meester gemaakt: haar overtuiging dat 'zo iets niet mocht' werd bevestigd.

Eén ding bekommert haar echter geweldig: zij is inmiddels aangeworven onder proefbeding van zes maanden als opvoedster door een opvangtehuis voor geplaatste kinderen te Namen. Indien de vervolging ter ore zou komen van de werkgever, is de kans op ontslag zeer groot.

Na enig wikken en wegen neemt zij het besluit om de rechtbank te vragen de zaak in raadkamer te behandelen, d.w.z. niet in openbare zitting, omdat zij geen enkel risico wenst te nemen.

Zij denkt hierbij niet zo zeer aan zichzelf dan wel aan haar twee kinderen, voor wie zij financieel instaat. Dit verzoek valt perfect onder de toepassing van artikel 5, § 2 van de Wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie: de rechtbank heeft de mogelijkheid, onder bepaalde voorwaarden, de zaak in raadkamer te behandelen 'wanneer de openbaarheid van de debatten de reclassering in gevaar kan brengen'.

Er wordt bijgevolg een verzoekschrift neergelegd en ter zitting trekt de rechtbank zich terug in raadkamer, niet zonder enig misnoegen, misschien omdat de gewone routine van de zitting werd gestoord. Het behoort daarenboven ook niet tot de 'gewoonte' van de praktijk.

Na het Openbaar Ministerie en de verdediging te hebben gehoord, besliste de rechtbank de behandeling van de zaak voort te zetten in openbare zitting. Tot zover is dit verhaal van de zaak Christina S. banaal, maar één 'overweging' uit dit tussenvonnissen roept een aantal bedenkingen en gevoelens op:

'Overwegende dat deze beklaagde, met een opvoedkundige taak belast, zoals zij zo enorm onderstreept, blijkbaar meer geroutineerd is in het plegen van diefstallen dan in het geven van opvoedkundige lessen tegen alle soorten van oneerlijkheid;

Dat een dergelijke opvoedster hier te lande als de pest kan gemist, en dat beklaagde er best zou aan doen haar soort opvoedkunde volgens haar systeem aan te leren aan op te voeden kinderen in haar eigen land'.

Het valt mij ook nu nog moeilijk de gevoelens te beschrijven die mij overvielen (en dat nog steeds opnieuw doen wanneer ik aan deze zaak terugdenk) op het ogenblik van de uitspraak.

Gevoelens van verbluffing, protest en schaamte waren er zeker bij.

Dat de bewuste magistraat door een dergelijke overweging uit te drukken in een tussenvonnissen 'vooraleer recht te doen', een essentiële fout maakte die de nietigverklaring van het eindvonnissen kon meebrengen in beroep, was mij absoluut geen troost (cf. artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens).

Dit betreft geen loutere berisping meer aangaande het gepleegde feit. Dit is het weergeven van een gevoel van afstoting voor de 'persoon' van de beklaagde. Sommigen zullen er zelfs racistische uitingen in zien.

De Wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden, heeft het in dit verband over een gevoel van haat jegens een persoon wegens zijn nationale of ethnische afstamming.

Onlangs las ik nog in *De Standaard* van 24 april 1987 dat volgens professor Marcel Storme de burgers nog in de onpartijdigheid van de rechters geloven, en meestal worden daar, volgens mij, nog vele kwaliteiten aan toegevoegd die het publiek bij de rechter vermoedt of toch behoort te vermoeden: rechtschapenheid, wijsheid, vergevingsgezindheid en fijngevoeligheid.

Van een rechter wordt zeker verwacht dat hij afstand kan nemen, zowel van de partijen als van zijn eigen gevoelens.

Tegen de achtergrond van voormelde kwaliteiten behoeft de geciteerde overweging werkelijk geen commentaar.

Het verheugt mij dat rechtsacademici en rechtspragmatici steeds meer zoeken naar kanalen of fori om symbiotische samenwerkingsvormen mogelijk te maken.

Studiedagen zoals deze betreffende het Voorontwerp van het nieuw Strafwetboek, georganiseerd door *Panopticon* en het Nationaal Verbond van Magistraten van Eerste Aanleg kunnen alleen maar worden aangemoedigd.

Mijn hoop is alleen dat al deze competentie en ervaring niet alleen zullen gericht worden op het materiële recht en het procesrecht.

Buiten de wereld van het gerechtelijk apparaat worden de koppen voortdurend gebroken over 'de right man in the right place'.

Binnen de wereld van het gerechtelijk apparaat echter is dit blijkbaar iets waarover niet openlijk kan of mag gepraat worden.

Wat mij betreft: ik volg met evenveel interesse een congres zoals dit midden april jl. van de Vlaamse Juristenvereniging over de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en het benoemingsbeleid, als een studiedag over het Voorontwerp van het nieuw Strafwetboek. Lieven Dupont vergeleek er het maken van een nieuw Strafwetboek met het maken van een plan van een gebied waarvan men het landschap niet kent. Maar wat hebben we aan een goede kaart wanneer deze slecht gelezen wordt?

De vraag naar de selectie en de kwaliteit van de benoemingen is echter geen juridische vraag, en dit verklaart mogelijk het gebrek aan interesse van de juristen. Toch staan zij op de eerste rij bij de grote groep van belanghebbenden.

Johan Boon
15 juni 1987